

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Slidrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

's HEEREN GETUIGENIS VAN SAULUS

Want zie, Hij bidt.

Handl. 9:11b.

Van de apostel Paulus weten we zeer veel. Zijn zendingsreizen zijn vastgelegd in het boek Handelingen. Van zichzelf deelt hij ons ook veel mee. Zijn belevenissen, zijn ervaringen meldt hij ons. Hij schrijft over de verheerlijking en de doorwerking van Gods soevereine genade in Christus. Wanneer hij dit doet, doet hij dit als een ootmoedig mens. Tot verheerlijking des Heeren. Tot troost en tot onderwijs van Gods kerk. Dat de Heere naar hem omgezien had, werd een steeds groter wonder voor hem. De Heere had zijn verleden vergeven, maar hij kon het niet vergeten. Het stond hem steeds voor de aandacht, vandaar zijn roem in vrije genade alleen. Hij bracht steeds in praktijk: „die roemt, roeme in de Heere alleen”. Immers was de Heere niet in zijn leven gekomen, was de Heere hem niet te sterk geworden, hij was als een vijand gestorven. Als een blinde farizeër, als een valse ijveraar was hij verloren gegaan. Gemeend in te zulten gaan door de poort, maar voor het oog een gesloten poort te zien. Door de werken geloofde hij gerechtvaardigd te kunnen worden. Genade had hij niet nodig. Hij kon werken. Hij kon verdienen. Het bloed tot verzoening werd door hem niet begeerd, noch gezocht. Het gebed van de tollenaar kwam niet over zijn lippen. Zijn gestalte voor God zocht hij niet. Het bidden hiefde hij niet te leren. Hij kon het! Alles kon hij! Er was niets wat het religieuze betreft of hij kon het. Hij blonk in alles boven alle farizeërs uit. Vandaar dat hij in zijn dagen een geëerd persoon was. Men had achting voor hem. Men keek tegen hem op. Men had het over hem. In het godsdienstige Jeruzalem had hij een ereplaats ontvangen. Men geloofde vast, dat deze man in de hemel zou komen. De hemelpoort zou voor hem niet gesloten blijven. Echter het oordeel Gods is anders. Het oordeel des Heeren is: Saulus, je bent niet op de weg naar de hemel, maar op de weg naar de hel. Ik ben niet met je, maar tegen je. Ge behoort niet tot Mijn beminnaars maar tot mijn vijanden. Ge haat Mij! Daar is Saulus achter gekomen. De Heere heeft hem ontdekt aan zijn staat en toestand. De Geest des Heeren cvertuigde hem van zonde, gerechtigheid en oordeel. Saulus leerde beven voor de majesteit Gods. De man van statuur werd geworpen in de diepte. De farizeër werd een tollenaar. Een zondaar voor God. Vanwege de rechtvaardigheid en de heiligheid Gods moest hij zich vernederen voor de Heere. En dit deed hij gewillig. Hij wilde zich vernederen voor de Heere. Hierin blijkt dat zijn vijandschap tegen de Heere gebroken was. Hij moest capituleren voor de Heere en ging de wapens van op- en tegenstand gewillig inleveren.

Hij had geen wil meer. Zijn wil was gebroken. Als een boetvaardige, berouwvolle zondaar boog hij zijn knieën voor de Heere. Het vertrek, waarin hij gekomen was, werd een bid-, een smeekvertrek. De inhoud van zijn gebed weten we niet. Toch kunnen we wel vermoeden hoe deze bidder met God geworsteld heeft. Het was een roepen uit de diepte tot God. Een hartelijk belijden van

zonde en schuld. Een billijken van Gods rechtvaardigheid. Het verdiend hebben van Gods straf en eeuwig oordeel. Maar het was ook een schreeuwen als van een hert, dat dorst naar de waterstromen. Zijn ziel dorstte naar God, naar de levende God. Hij dorstte naar genade, naar Gods begenadiging naar Gods vergevende liefde. „Hoor, Heere! mijn stem, wees mij genadig en antwoord mij! Dit hartelijk smeken, zuchten tot God hield niet op. Iedere keer weer boog hij zijn knieën in de eenzaamheid.

Zo gebeden had hij nimmer gedaan. Dit bidden was hem geleerd. Hij was bedeed geworden met de Geest der genade en der gebeden. De vrucht van Pinksteren was zijn deel geworden. Hij bad tot de Heere in de hemel. En de hemel bleef voor hem gesloten. Voor een farizeër blijft de hemel gesloten, maar voor een tollenaar, een oprecht zondaar niet. Voorheen gaven de mensen getuigenis van Saulus, maar nu wordt het getuigenis Gods vernomen. Tot een Ananias klonk het Goddelijk woord: want zie, hij bidt! Ananias gaat naar hem toe. Voor een smekeling aan Gods genadetroon behoeft ge niet bevreesd te zijn. Die heeft geen wil meer over, die heeft geen kracht meer over. Die doet geen kwaad meer. Dat kan hij niet meer. Ik heb de woesteling op de knieën gebracht. Ik heb hem een verbroken hart en een verslagen geest gegeven. Mijn werk heeft een aanvang genomen in hem. Zie hij bidt! Geef daar acht op. Laat dit Mijn getuigenis op U inwerken. Laat dit blijdschap verwekken in uw hart. Het schreien is het levensteken, waarover een ouderpaar zich verblijdt bij de geboorte van een kind. Het is een klaar bewijs, dat er een levend kind ter wereld gekomen is. Zo is er blijdschap in de kring der vromen, als zij horen van verandering des harten en de bekering van het leven. Het gebed is de innigste zijde der bekering. Het onbedriegelijke kenmerk van de wedergeboorte en de zuiverste openbaring des geloofs. Het gebed, waarin het hele leven wordt uitgestort voor de Heere. Waarin alles beleden wordt aan de Heere. Het gebed, waarin alles afgesmeekt wordt van de Heere.

Wie zo leert bidden, zal gaan verstaan en bemerken dat de Heere dit bidden hem geleerd heeft. Is uw bede: „Heere, leer mij bidden, opdat Gij ook van mij kunt zeggen: want, zie hij, zij bidt?

M. C. Tanis.

DE ONTMOETINGS DAG

Voor de a.s. ontmoetingsdag is het programma als volgt:

Aanvang MORGENSAMENKOMST

10.30 uur

Opening: Ds. G. Blom;

Spreker: Ds. N. de Jong;

Slotwoord: Ds. A. Baars.

PAUZE

Aanvang MIDDAGSAMENKOMST

2.00 uur;

Opening: Ds. M. C. Tanis;

Spreker: Ds. H. van Leeuwen;

Slotwoord: Ds. D. Slagboom.

Komt allen!

SCHOOL VOOR DUNDAS EN HAMILTON

Er kwam weer een gift binnen voor deze school, die werd gestort op de rekening bij de Rabobank te Meerkkerk en wel een bedrag van f 300,—, waarvoor hartelijk dank. Dit was een gift van H. te V.

B.

CATECHISMUS. LEERBOEK VAN DE ORDE DES HEILS

DES HEILS.

ZONDAG 26

Wij worden in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt. En daarom is het zo van grote betekenis ons daarin te verdiepen, om er op een rechte en Gode welbehagelijke wijze mee werkzaam te zijn, tot behoud van onze onsterfelijke zielen.

Het is niet een zaak des begrijs, doch die des geloofs. Door Gods Woord en Sacrament te vermaden in de staat der rechtheid, zijn we gekomen in de staat des ongeloofs. De mens kwam van die heilige en heerlijke zaken, die dienden tot het ingaan in de eeuwige heerlijkheid, een zaak des begrijs te maken, waarmee hij dacht te worden als God, en dat is eigen heer en meester. En daar die dwaasheid in ons is, zijn we grotelijks geneigd de van God verordeneerde genademiddelen met een redenerend geloof te hantelen, zodat het wonder van Gods genade er door uitgeschakeld wordt.

En daar de Heere in de Heilige Doop tot ons komt en met ons in onderhandeling treedt, door ons te vermanen en te verzekeren, hebben wij op de diepe betekenis daarvan te letten in afhankelijkheid van de Heilige Geest. Zodat wij in de eerste plaats er door vermaand worden ernstig te letten op de sprake van het Goddelijk komen tot ons met Zijn teken en zegel. Want het gaat geheel van Hem uit en dat is voor ons van grote betekenis, daar de Heere in Zijn ontfermende liefde schenkt, wat wij ter zaligheid nodig hebben. En zo past het ons hier de schoenen van ons menselijk denken en vleeselijk handelen, in de naam des Heeren uit te doen. Want de Heere komt in de Heilige Doop met Zijn gedachten, en dat zijn gedachten des vredes en niet des kwaads, tot ons.

Het gaat hier om een Goddelijke toezegging, die Hij door het geloof in Zijn Woorden met een zichtbaar teken komt toe te voegen. Opdat het zou zijn in ons hart: „dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met water, hetwelk de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen, gewassen ben.” Maar blijven wij tegenover die Goddelijke schenking al redenerende twijfelachtig staan, dan onder drukt men daarmee de onderwijzingen en werkingen van de Heilige Geest. Zodat de mens daarmee in de grond der zaak zijn oordeel kwam te verzwaren. Want het is voor ons dan niet een zaak des geloofs, doch van het begrip. En het begrip sluit het wonder van Gods genade uit. Maar nu is het onze aard het Goddelijk schenken en het persoonlijk deelachtig worden met elkander te vereenzelvigen. En daar het deelachtig zijn niet aanwezig is, kan het schenken niet waar wezen. Wat menigeen de redeneringen van het ongeloof in de hand werkt, tot schade van het innerlijke leven. Zodat wij het zonder

enige schade voor het innerlijke leven, het Goddelijke schenken voor ernstig en waarachtig hebben te houden. En door daarop te letten, kan de zaak en de daad van het Goddelijk schenken, u alleen dierbaar worden. Want het deelachtig worden van het bloed en de Geest van Christus is voor onze ziel onmisbaar. Maar zo lang het schenken niet voor waarachtig gehouden wordt, kan het hart niet gelovig werkzaam worden omtrent het deelachtig worden. Want het leven des geloofs bekommert zich toch over de onreinigheid der ziel, daar het de keus van het hart is heilig voor de Heere te leven. En daar de Heere ons in de Heilige Doop verzekert van het schenken, dient dat tot vervrijmoediging in het gebed om het deelachtig worden van Zijn bloed en Geest.

En naarmate Christus het hart in Zijn bloed en Geest dierbaar wordt, wordt van die zoetheit iets gesmaakt. Want het is een hongeren en dorsten naar Zijn gerechtigheid. Vanuit het gemis mag het hart dan levendig werkzaam zijn.

Maar wat is dat nu, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn? En op die vraag wordt op een zeer liefelijke en duidelijke wijze geantwoord.

In het deelachtig worden is het deelachtig zijn en in het deelachtig zijn is weer het deelachtig worden. Men wordt dat niet bij stukjes en beetjes. De Heere daalt met Zijn vergevende liefde af in het hart. En dan brengt Hij alles mee wat ten leven en ter zaligheid nodig is. Of beter gezegd, alles is in Hem, want Hij is een volkomen Zaligmaker.

Het is de vergeving der zonden van God, uit genade te hebben. Het is en blijft onzerzijds genade, soevereine genade, want daar is onzerzijds niet de minste waardigheid of verdienste. En die genade is overvloedig genoegzaam tot de beleving des geloofs. Want in die genade wordt de verzoening door voldoening met een diepe verwondering en aanbidding beleefd. Waarin het hart bij het licht en de onderwijzingen van de Heilige Geest, steeds meer klaarheid mag ontvangen tot verbinding aan de Heere. Want de heilige en rechtvaardige God is om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft, ten volle verheerlijkt. Hij schenkt dat heil op grond van recht en gerechtigheid. Zodat Hij vriendelijk en ontfermend op hen nederziet. En Christus heeft dat van ganser harte opgebracht, daar Hij met Zijn hart borg is geworden, om met Zijn gezegende offerande tot de Vader te genaken. Wat de gelovigen met Hem doet delen in de zalving van de Heilige Geest.

Christus heeft Zichzelf als de Zone Gods naar lichaam en ziel, door de aanneming van de menselijke natuur, tot de enigheid des Goddelijke persoons, Gode de Vader onstraffelijk opgeofferd. En dat op het altaar van de Goddelijke natuur, waarom Zijn offerande een oneindige waarde heeft. Zodat het hart Hem door het geloof in Zijn gezegende offerande mag omhelzen om door Hem te delen in de liefde des Vaders.

Daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn. Maar dat wil niet zeggen, dat de gelovigen hier pas een nieuw leven deelachtig worden. Het gaat hier niet om de vernieuwing tot onze levendmaking, doch die der heiligmaking. Waarop Paulus doelt als hij zegt: „En wordt deze wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil Gods zij.”

En deze vernieuwing is tot onze heiligmaking in Christus. Het is niet alleen een leven, een kinderlijk leven in Hem, doch ook een wandelen op de weg der gehoorzaamheid, als kind des lichts. Om zo tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, en dat door de heiligende kracht van Zijn Geest. Opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen. „Want de lichamelijke oefening is tot weinig nut; maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de beloften des tegenwoordige en des toekomstige levens.” Het is dan een wandelen, en dat vloeit voort uit liefde tot de Heere en Zijn zalige dienst, waarin de ware dankbaarheid is.

Het wordt ons toegezegd, dat Christus ons zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden. Want de Heere heeft gezegd: „Gaaf dan heen, onder-

wijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.” En het is de Heere Die dit woord tot op de dag van heden nog van kracht doet zijn, als blijk en bewijs van Zijn onveranderlijke trouw. „En die gedoopt zal zijn zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.” Waarom wij met ernst hebben te beproeven of ons leven is een leven in het geloof, dat door de liefde werkt.

Want het doen alsof men gelooft kan de Heere niet behagen en ons niet profijtelijk zijn.

Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt. En zo is in de Heilige Doop, in de verzegeling van Gods beloften, niet alleen de stuwkracht voor de wedergeboorte in engere, doch ook in ruimere zin, om Gode welbehagelijk te leren leven.

Laat zo de verzegeling van Gods beloften steeds meer waarde en klaarheid bekomen in hart en leven, door de dierbare onderwijzingen van de Heilige Geest, opdat wij daardoor steeds meer met droefheid onze ledigheid mochten bekennen. Want wat door de Heere beloofd wordt is ons dierbaar in onze totale ledigheid. Opdat de beloften van Gods ontfermende liefde in ons zouden zijn als fonteynen springende tot in het eeuwige leven.

Soest.

R. Kok

NAAR DE KATECHISATIE

213

VAN DE VOLEINDING

C. De opstanding des vleses (1)

Ingrijpende feiten zullen plaatsvinden bij de wederkomst van Christus. Zij zal zijn een komst ten gerichte.

De antichristelijke wereldmacht zal met de antichrist tot eeuwige ondergang gedoemd zijn en geworpen worden in de poel van vuur en sulver. De verkoren en verlore Bruidkerk van Christus zal tot de volle zaligheidsgenieting gebracht worden en wel in de VERENIGING van de verlore ziel met het lichaam. En dit betreft de OPSTANDING DES VLESES.

Alle doden zullen dan opgewekt worden, zowel rechtvaardigen als goddelozen. „En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken”, zo lezen we in Openb. 20:13. En in Johannes 5:28 en 29 zegt Christus, dat de ure komt, in dewelke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen; en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis.”

Het gaat dus over de opwekking van de lichamen. En dit feit zal alleen kunnen aanvaard worden door het geloof. Want nooit zal het eindig verstand kunnen begrijpen (omvatten) die almachtige daad des Heeren betreffende die opwekking van de lichamen der mensen. In onze eerste les over de „voleinding”, over „des mensen voortbestaan na de dood” hebben we reeds gewezen op de verschillende ongeloofstheorieën dienaangaande. Het grof-materialisme van de 18e eeuw ging er van uit, dat de mens alleen een „stoffelijk” bestaan heeft. Men zag de „ziel” als een samenstelling en functionering van de hersenen. Uit het pure ongeloof liet men zijn lichaam cremieren en de as ervan door de wind wegstuiven. Zo verwierp men dus de gedachte van een opwekking der lichamen uit de dood.

We hebben er ook op gewezen, dat de dood niet is een „vernietiging” van des mensen leven, zoals de „Jehovah-getuigen” leren, dat de goddelozen zullen vernietigd worden wanneer zij sterven. Maar Gods Woord leert het wel anders. Zo ook ten opzichte van de „opstanding des vleses”. „Allen, die in de graven zijn zullen Zijn stem horen en uitgaan.”

De Kerk belijdt haar geloof aangaande „de opstanding des vleses”: „Ik geloof..... de wederopstanding des vleses.” De levende kerk mag er haar troost uit putten. Want dan zal de verlore ziel, die bij het sterven „van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden”, met het opgewekte lichaam verenigd worden. Dan zal de zaligheidsgenieting eerst tot haar volkomen beleving geraken.

Maar is die genieting dan niet al reeds volko-

men na het sterven van Gods kind? Ongetwijfeld! Dat verklaart de Heere in Zijn Woord en onze Heidelberger belijdt in Zondag 22: „Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal.” Wij hopen daarop nader terug te komen bij de behandeling van de les over „Het eeuwige leven”.

Die volkomenheid zal echter haar volledig beslag krijgen, wanneer de ziel met het verheerlijkte lichaam zal verenigd zijn. Dan zal Gods volk als „volle mens” de zaligheid beërven, het beeld Gods op het luisterrijkst vertonen.

Ja, dan zal het grote verlossingswerk van Christus haar hoogste doel en oogmerk bereikt hebben, tot lof en heerlijkheid van de Drieënige God!

De Vader is voldaan over het werk van Zijn Zoon, Die als Middelaar en Borg dat werk volbracht heeft; De Zoon voldaan in de opluistering van 's Vaders deugden en eer en de Heilige Geest over de voorbereiding van de Bruidkerk door Hem. Maar ook de Kerk zal voldaan zijn, wanneer zij eeuwig met ziel en lichaam delen mag in de heerlijkheid van haar God en Koning en zij met Christus in Zijn troon mag zitten.

Naar die grote dag horen we in Openb. 22. het verlangen uitgaan van de Heilige Geest en van de Bruidkerk in het: „En de Geest en de Bruid zeggen: Kom!”

De wederkomst van Christus is de hoogste trap van Christus' verhoging, want dan zal het „voldaan zijn” van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest, ja, van de bruidkerk openlijk voor heel de wereld en de hel bevestigd worden.

Zullen wij dan „zonder verschrikken voor Hem” kunnen verschijnen? Och, dat we dan Hem daartoe nodig krijgen en leren kennen als de enige en volkomen Middelaar en Borg voor een ontdekt en ontledigd zondaar!

Elburg

v. L.

ZO WORDT ER GEPREEKT

ZO WORDT ER GEPREEKT 1

Dit is de titel van een boek van Prof. Dr. M.H. Bolkestein, hoogleraar vanwege de Ned. Hervormde Kerk aan de Rijksuniversiteit te Leiden. Het bevat het verslag van een onderzoek naar de communicatievormen in 89 preken.

In een Woord vooraf zegt de schrijver: Dit boekje dankt zijn ontstaan aan gesprekken, die gevoerd zijn binnen de sociaal-wetenschappelijke vakgroep van de theologische faculteit van de Rijksuniversiteit te Leiden. We hielden ons daar bezig met het religieuze taalgebruik in het algemeen en met dat van jongeren in de leeftijd van scholieren in het bijzonder. Ik verdiepte mij in het taalgebruik van preken en kwam ten slotte terecht op het iets bredere terrein van de communicatievormen.

Het werk heeft na het Woord vooraf 9 hoofdstukken en wel: 1. Inleiding, 2. Eerste kennismaking, 3. Het begin, 4. De aanspreekvormen, 5. Het gesproken woord, 6. De hoorders, 7. De taal, 8. Typologieën en 9. Terugblik. Dat geeft ons al een overzicht van de inhoud van het boek.

In de Inleiding zegt Prof. Bolkestein o.a. het volgende: „Wie de vakliteratuur op het terrein van de homiletiek van de laatste tijd vergelijkt met die van een vorige periode, zal een merkwaardige verschuiving kunnen constateren. De aandacht heeft zich verschoven van de inhoud naar de vorm, van het wat naar het hoe. Wellicht is dit een minder juiste omschrijving. Misschien is het beter om te zeggen: In plaats van de deductieve weg gaat men tegenwoordig meer de inductieve weg. In plaats van uit te gaan van aprioristische stellingen, die later in de praktijk gebracht en „toegepast” moeten worden, gaat men liever uit van empirische gegevens, die uit de praktijk opkomen. Een soortgelijke verschuiving van de aandacht vindt niet alleen plaats op het terrein van de homiletiek, maar over de hele linie van de praktische theologie, ook in het pastoraat, ook in de catechese”. Verder: „De taal is het instrument, dat de prediker hanteert om het evangelie over te dragen. Ons interesseert hier van het toch grote gebied van de empirische homiletiek één klein onderdeel: „De vraag, hoe hij dit gebruikt zodat mensen het verstaan. De taal kan overbruggen én versperren. Zij is medium van verstaan én van misverstaan. In het eerste geval komt de beoogde communicatie tot stand, in het tweede geval wordt de communicatie gestoord. Zo kan de taal kloven overbruggen maar ook verkeer versperren. Wij willen in deze studie onderzoeken, hoe in een aantal preken de taal gebruikt wordt. Daarmee bevestigen we ons op het terrein van de empirische homiletiek. Wij

betreden daar maar een heel klein deel van. Wij vragen aan de mensen uit de praktijk, hoe zij het doen". Nog verder: „In ons onderzoek letten wij alleen op het gesproken woord. Wij vragen ons af: Welke woorden zijn gesproken? wat zeiden ze? waren ze op overdracht gericht? sloegen ze een brug naar de hoorders toe? of werden ze zonder adres gesproken? konden ze de werkelijke mens, die ze hoorden, raken?"

Noodgedwongen heeft de schrijver gebruik gemaakt van gedrukte en gestencilde preken als materiaal voor zijn onderzoek. Hij is er zich van bewust dat eigenlijk een preek moet gehoord worden. Hij heeft een keus gedaan uit de in ons al verschijnende reeksen gedrukte en gestencilde preken. Het valt op, dat er onder de 89 onderzochte preken niet zijn uit de series: Uit de Schat des Woords, Van Recht en Genade en Uit de Levensbron.

We zouden te uitvoerig worden wanneer we uit elk hoofdstuk een en ander overnamen, hoewel de inhoud van het boek daar wel toe prikkelt, want de schrijver brengt dingen naar voren, die onze volle belangstelling hebben. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat we het in alle opzichten met de hoogleraar eens zijn.

Zo lezen we op blz. 68: "De hoorder, die bij zichzelf neen moet antwoorden (namelijk op de vraag die in de preek gesteld wordt, B.), wordt aan zijn lot overgelaten. Hij krijgt niet te horen, wat hij doen moet. Er wordt hem geen heil verkondigd. Pastoraal wordt hij aan zijn lot overgelaten, juist op het moment, waarop hij bijstand zou moeten ontvangen. Hij wordt innerlijk verontrust misschien, maar niet geholpen. Hij wordt wellicht van de wal in de sloot geholpen. Immers, juist in die kringen, waarin de 'ontdekkende' vraag wordt gesteld, wordt een predestinatieler aangehangen, die ieder menselijk initiatief in het begaan van de heilsweg afwijst als een ongeoorloofd menselijk optreden en alles afhankelijk maakt van het werk van de Heilige Geest." Er kan eenzijdig worden gepreekt, ook wat betreft het leerstuk van de predestinatie, maar we zullen er toch bij moeten blijven, dat de werking van de Heilige Geest noodzakelijk is. Trouwens tevoren - blz. 28 - erkent de schrijver zelf ook de noodzaak van de werking van de Heilige Geest.

Op blz. 72 (hoofdstuk 6 De hoorders) zegt de schrijver: "Een preek is een verkondiging die gericht is op hoorders. Zij is communicatief, wanneer zij inderdaad rekening houdt met deze hoorders, wanneer zij 'uitzendt' op een golflengte, waarop anderen kunnen 'ontvangen'. Is de mogelijkheid van zulk ontvangen niet aanwezig, dan is daarmee het 'uitzenden' zinloos geworden". We zouden het anders willen stellen. Zelfs de beste preek van de beste prediker is niet in staat het hart te bereiken. Daar is juist Gods Geest voor nodig. Natuurlijk moet getracht worden het Woord zo te brengen, dat er naar menselijke maatstaf gerekend ook vrucht kan zijn. Maar we moeten denken aan die man, die in zijn eenvoudigheid een pijl afschoot en de koning van Israël dodelijk trof. Het is bekend, dat eenvoudige predikers, dominees op artikel 8, met rijke zegen hebben gearbeid, hoewel er op de vorm van hun preken nog wel wat aan te merken was.

We lezen op blz. 100: "Wij resumeren: er is een aantal preken, dat actueel is omdat in de voorbede wordt ingegaan op de wereldsituatie, waarin de gemeente zich bevindt. Er is een vrij groot aantal preken, dat in een enkele zin blijkt geeft weet te hebben van de wereldsituatie, maar dat daar verder niet op ingaat en ermee bezig is. Er is tenslotte een zeer klein aantal preken, dat actueel genoemd kan worden, omdat zij ingaan op de gebeurtenissen van de tijd of de geestesgesteldheid van de moderne mens. Dit laatste aantal is echter gering. 'Politieke' preken in de enge zin van het woord komen haast niet voor in ons materiaal". En verder: "Het is wellicht goed, om hier nu eens tegenover te stellen de preken, die op geen andere manier verraden, dat zij in die tijd zijn gemaakt, resp. gedrukt. Dat zijn dus de ongedateerde preken, de preken, die tijdloos zijn. Ze konden evengoed in het jaar 1773 gehouden zijn als in 1973. Ze gaan langs de concrete mens en zijn situatie heen." Die preken worden opgesomd. Daarna zegt prof. Bolkestein: "Dat is beschamend veel. Dergelijke tijdloze preken hebben ook een uitwerking. Ze werken consoliderend. Ze versterken de status quo. In plaats van onrust bewerken ze rust en tevredenheid. Passiviteit en quietisme zijn er het gevolg van. Ze verleiden tot een 'blijven liggen in de zonde'".

Is dat nu werkelijk wel zo? We gaan het hier niet opnemen voor de door de schrijver afgekeurde preken. Die hebben we niet ter beschikking. Maar we vragen ons wel af of het billijk is om zonder meer zo'n hard oordeel te vellen over tijdloze preken. Het is een bekend feit, dat vele oude preken geestelijk rijk van inhoud zijn en er wordt over geklaagd, dat vele preken uit onze dagen zo inhoudeloos zijn. Het is daarom te begrijpen, dat zij die de Heere vrezen nog altijd grijpen naar preken van oude schrijvers, waarin ze hun ziel verklaard vinden. Het leven der genade is toch niet tijdgebonden? Gods Woord is toch niet tijdgebonden? We komen in het volgende nummer op dit boek terug.

B.

VOOR DE JEUGD

Beste Jongelui!

De brief aan Filemon 6.

„Paulus, een gevangene van Christus Jezus, en Timotheus, de broeder, aan Filemon, de geliefde, en onze medearbeider . . .

Fil. 1.

Wij weten nu iets van de schrijver van de brief aan Filemon, namelijk Paulus. Wij weten ook iets van Timotheus, die hij meerdere malen zijn zoon noemt, en die hij in de aanhef van deze brief „de broeder" noemt.

Dat is een beetje wonderlijk. Zo iets komt in het natuurlijke leven niet voor, namelijk dat je een zoon en ook nog een broeder tegelijk bent. Doch in het geestelijke is dat mogelijk. De veel oudere Paulus, die Timotheus zijn geestelijke zoon noemde, noemt hem ook zijn broeder. Daar kun je ook dit uit leren, dat het dienen van de Heere geen zaak is alleen voor oude mensen. Ik wijs daar nog even apart op, omdat het zo nog wel eens voorgesteld wordt. Doch laat je niet verleiden. Hoe jonger je tot de goede keus mag komen, hoe beter het is.

Vervolgens wordt in de aanhef van deze brief Filemon zelf genoemd. We hebben zijn naam al eerder neergeschreven, maar van de man als zodanig hebben we eigenlijk nog niets verteld.

Zijn naam betekent: Geliefde. Dat is een heel mooie naam. Nu zegt een naam zonder meer natuurlijk nog niet alles. Je kunt een mooie naam hebben, terwijl de drager ervan minder mooi is, of in dit geval: lief!

Hij woonde te Kolosse. Althans, dit wordt afgeleid uit wat er staat in Kol. 4:9, 17. In Kol. 4:9 wordt de naam van Onesimus genoemd, dat is die weggelopen slaaf, waar het in deze brief over gaat. In het 17e vers wordt de naam van Archippus genoemd, die we ook in de aanhef van deze brief tegen komen en waarvan we nog iets meer zullen zeggen.

Filemon is waarschijnlijk 'n vermogend man geweest. Want hij was in het bezit van minstens één slaaf. Mogelijk had hij er meer. Maar dat is niet zeker.

Het woord „slaaf", daar moeten jullie in dit verband maar niet al te zwaar aan tillen. O zeker, ik weet wel, het was toen ter tijd anders dan nu. Er waren „heren" die er „slaven" op na hielden. En die „slaven" waren dan ook echt „slaven". Dat wil zeggen: Zij werden als minderwaardig behandeld. Een slaaf was in veel gevallen nog minder dan een dier. Hij moest hard werken. Hij kreeg dikwijls straf. Loon was er niet bij. Men kreeg vaak teveel eten, om dood te gaan en te weinig om te leven. En als hij oud geworden was, of om de één of andere reden niet meer mee kon, dan werd hij verkocht. Die verkoop van slaven had niet alleen plaats, wanneer men niet meer volledig werken kon, maar dat gebeurde ook wel, wanneer de „heer" winst kon maken. Men kwam dan gewoon op de slavenmarkt terecht, net als bij ons de koeien en paarden. Zo iets is natuurlijk een mens-onwaardige behandeling, die op grond van het woord van God alleen maar af te keuren is. Een dienstknecht is niet meer dan zijn heer. Maar voor God is een heer ook niet meer dan een dienstknecht. Voor Hem zijn zij beiden gelijk.

Daar Filemon dit geweten heeft, geloof ik niet dat we hem in de rij van de „slechte" slavenbezitters een plaats moeten geven.

Dat Filemon een vermogend man geweest is, leidt men niet alleen af uit zijn bezit van minstens één slaaf, maar ook uit het feit, dat hij in de handel heeft gezeten. Dat hij een „handelaar" was, neemt men aan op grond van de handelstermen die Paulus in zijn brief aan Filemon gebruikt. Zie de verzen 18 en 19.

Al zijn er dan niet vele rijken en niet vele edelen die in het koninkrijk Gods zullen ingaan, er zijn er toch wel. Hier heb je er tenminste één. En er zijn er meer. Denkt maar aan Abraham, de vader der gelovigen. Die heeft ook een groot bedrijf gehad. Hij heeft ook handel gedreven. De Heere heeft hem in alles rijk gezegend, zodat hij een man geweest is van een groot vermogen. Rijkdom is dus geen zonde, als het maar in een rechte weg verkregen is.

Filemon, wiens naam „geliefde" betekent, wordt ook nog aangeduid als „de geliefde". Als Paulus hem met nadruk zo noemt, dan doet hij dit niet om Filemon te vleien of naar de mond te spreken. Want zoiets moet je van Paulus niet verwachten. Hem stond een ander doel voor ogen.

Hij wil Filemon in het hart raken, opdat die gunstig gezind zou worden, ten opzichte van die weggelopen slaaf Onesimus, die het er zo slecht had afgebracht. Daarom maakt hij een zinspel op zijn naam en noemt hem nog eens met nadruk „de geliefde". Want Filemon was een man van God geliefd. Niet omdat hij zulk een lieve man was van zichzelf, maar omdat God genade in zijn hart had willen verheerlijken. Wat is dat groot als je door God geliefd wordt. Een ieder die daar iets van weet, zal dit alleen maar een wonder kunnen noemen. Want elk mens is van nature een hater van God. En dan door God geliefd worden, dat heeft altijd liefde in het hart tot gevolg. En wie door genade God lief mag hebben, omdat God hem eerst heeft liefgehad, die heeft ook de naaste lief. En om nu het liefdevuur in het hart van Filemon aan te wakkeren, ten opzichte van zijn weggelopen slaaf (want Filemon was en bleef ook een mens, die niet altijd was zoals hij wezen moest), noemt Paulus hem „de geliefde". Was Filemon door God geliefd, wat het allergrootste is, hij was ook door Paulus en Timotheus geliefd. Er was een geestelijke band die hen samenbond, en dat was de band der liefde. En in die band wil Paulus Onesimus ook weer opgenomen zien.

Begrijpen jullie dat, jongens en meisjes? Want waarlijk goede verhoudingen kunnen er alleen maar zijn, wanneer men met de band der liefde aan God verbonden is en ook aan elkander.

Paulus noemt hem voorts: „onze medearbeider". Daar is niet uit af te leiden dat hij een bijzonder ambt bekleed heeft, maar wel dat hij zijn geld en goed en gaven in Gods dienst besteed heeft. Paulus was een werker in Gods koninkrijk. Hij had daarin een eigen plaats van de Heere ontvangen. Hij was een Apostel. Timotheus was ook een werker in Gods koninkrijk. Hij had daarin ook zijn eigen plaats ontvangen. Hij was de hulp van Paulus. Zo had ook Filemon een eigen plaats van de Heere gekregen, om te „werken" in het koninkrijk Gods. Hij oefende het ambt der gelovigen uit. Dat is ook geen gewoon ambt van evangelist, of ouderling of diaken. Maar dat is het ambt dat alle kinderen Gods moeten uitoefenen.

Als Paulus Filemon „medearbeider" noemt, dan verheft hij zich niet boven hem. Hij zegt niet: Ik ben een apostel en jij bent maar een gewone gelovige. Neen, hij noemt hem een „medearbeider". Paulus kende zijn plaats in het leven. Hij was maar een medearbeider in het koninkrijk Gods. En Filemon, al had hij in het natuurlijke leven een heel ander beroep, was ook maar een arbeider in het koninkrijk Gods. Zij waren samen niet meer dan arbeiders. In het rijk Gods vallen alle rangen en standen, die er in het natuurlijke leven zijn, weg.

Je kunt vandaag nog wel eens een advertentie lezen in de krant, die op een bepaalde manier is opgesteld. Er staat dan niet: Personeel gevraagd. Zo werd het vroeger altijd geschreven. Doch tegenwoordig schrijft men het ook wel eens zo: **Medewerkers** gevraagd. Men doet dat natuurlijk met een bepaalde bedoeling. Want degene die solliciteren wil, moet niet de gedachte krijgen dat hij een verre ondergeschikte is. Neen, hij wordt als een „medewerker" gevraagd. De directeur is een werker. De jongste bediende is ook een werker. Zij werken samen. De een helpt de ander. Allen werken met elkaar mee. Als een advertentie zo gesteld is, dan zit daar voor de sollicitant natuurlijk wel iets aantrekkelijks in. Ieder begrijpt dat.

Ik zou ten deze willen zeggen: Medewerkers gevraagd!

En dan niet op het terrein van de wereld, maar op het terrein van het koninkrijk Gods. Hebben jullie daar zin in? Trekt het jullie aan. Misschien moet ja den wel van betrekking veranderen. Ik bedoel natuurlijk geestelijk. Want van huis uit werken we allen mee de verkeerde kant op. Doch als je bekeerd wordt, dan ga je meewerken in de dienst van God. En dat is een dienst die nooit berouwt. Zij wordt ook rijk beloond. Niet met de dingen van deze wereld, maar met het goed dat nooit vergaat..... Denkt er eens over na! Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent

BOEKBESPREKING

Boeken van Wytse Benedictus - uitgever, Postbus 505, Hilversum.

1. Prof. Dr. K.J. Popma GESTOORDE WERELD

We willen overnemen wat we lezen in een folder over dit werk, ontleend aan wat de schrijver zelf zegt in een Woord vooraf. "De niet-medicus staat anders tegenover de vraag wat nu eigenlijk ziekte is, dan de geneesheer. Over het onderwerp "Wat is ziekte?" bestaat zo goed als geen literatuur. Voor de auteur een prikkel te meer er over na te denken. Het is duidelijk dat "medische ethiek" rechtstreeks te maken heeft met de vraag "wat is ziekte".

Ziekzijn en gezondheid zijn abstracte denkbeelden: "gestoorde lichamelijkeheid" is uitgelicht uit een veel ruimer kader nl. "gestoorde wereld". Daardoor zag de schrijver zich genoodzaakt, dit ruimer kader in zijn nadenken te betrekken. En het dwong hem, om voor informatie aan te kloppen bij een aantal theologen en filosofen.

Toch is "Gestoorde wereld" niet een filosofische studie: veel-er is dit boekje een gewone levensbeschouwelijke ontboezeming. Willen we iets zinnigs zeggen over menszijn als gestoorde lichamelijkeheid (II), dan moeten we ons ietwat rekenschap geven omtrent ons mogelijk houvast aan de waarheid (III): dit brengt tot enkele overwegingen ten aanzien van de relaties tussen ziekzijn en cultuur (IV): van daar uit is een zicht mogelijk op de betrekkingen tussen menszijn en demonie (V), waardoor we een beetje toegerust worden om de vraag onder ogen te zien, wat "verstoring" betekent (VI): om dit wat duidelijker in te zien is het nuttig, even na te denken over onze beide persoonsaspecten, lichaam en ziel (VII): dit leidt ons tot een paar overdenkingen betreffende wat men heden "euthanasie" pleegt te noemen (in dit hoofdstukje VIII, is over dit onderwerp maar weinig gezegd, nl. ongeveer zo veel als het boekje "Gestoorde wereld" eist): het vraagstuk van de "euthanasie" bracht vanzelf tot een summier overweging van onze ethiciteit (IX), en tot wat nadenken over 's mensen leven en dood (X): dat de verzorging van zieken daaraan annex is, spreekt vanzelf (XI). In het twaalfde en laatste hoofdstukje wordt dan geponeerd, dat we aangewezen zijn op een bijbelse wijze van onwetendheid."

Tot zover de folder, die ons inlicht omtrent de inhoud van dit werk van Prof. Popma. In I Inleiding vertelt deze hoe dit boek ontstaan is nl. uit een reeks samensprekingen van een "praatkring" over het onderwerp "medische ethiek", waaraan studenten uit verschillende faculteiten en enige ouderen, onder wie enkele zakenmensen deel namen.

Zoals uit het bovenstaande blijkt biedt de schrijver veel om over na te denken en zij die daartoe bekwaam zijn en eventueel een andere of een afwijkende mening hebben, zullen wellicht ook hun zienswijze laten blijken. Op deze wijze wordt de discussie voortgezet.

De schrijver wil de Schrift laten spreken. Hij haalt telkens uitspraken uit Gods Woord aan. Het doet ons steeds weer goed wanneer hooggeleerden zich willen richten naar de Heilige Schrift, maar dan moeten zij dat in alle opzichten doen. Het valt op, dat Prof. Popma er zienswijzen op na houdt, die niet naar Gods geopenbaarde waarheid zijn. Hij gaat er b.v. van uit, dat strijd, lijden, dood en natuurrampen al miljoenen jaren vóór het verschijnen van de mens hun intrede hadden gedaan. Zie blz 52. "Miljoenen jaren eer er mensen waren geschapen, oefende het rijk van de boze schadelende en schenende invloed uit in de wereld van dingen, planten en dieren; en dat blijft voor ons een bitter raadsel." Aldus zegt de schrijver op blz 55. "De vorst der duisternis bestaat volkomen werkelijk en was al met zijn schennend werk bezig miljoenen jaren voordat de mensen geschapen waren;." Zo lezen we op blz 56. "Maar er is goede bijbelse grond voor de mening, dat het weinig mensen zijn die voor eeuwig verloren gaan: de hel is bestemd voor de duivelen, mensen horen daar niet." Zie blz 57.

We zouden meer dergelijke uitspraken kunnen aanhalen, maar willen hiermee volstaan. Alleen willen we nog op het onderscheid wijzen, dat de schrijver verschillende keren maakt tussen lichamelijkeheid en vlees. De engelen hebben wel lichamelijkeheid, maar geen vlees. Er is een lichamelijke opstanding, te onderscheiden van de opstanding van het vlees. Zie blz 109 en elders.

Het boek van Prof. Popma vraagt veel inzicht om hem te kunnen volgen en dat te doen met een rechte kritische instelling. Zulken zullen er ook onder onze lezers wel zijn en zij zullen graag van dit boek kennis nemen.

Deze paperback van 160 blz. is keurig uitgegeven en kost f 18,95.

2. Thijs Weerstra EEN ZINGENDE PECHVOGEL

We hebben hier te maken met een bundel gedichten van een gereformeerd predikant. De bundel bevat gedichten voor de mensen, voor het land, voor God, voor hemzelf. In totaal 40. Het boekje telt 56 blz. en kost f 7,90.

Weerstra heeft de gave om zijn gedachten in de vorm van gedichten op papier te zetten en wat hij dicht zal anderen wel aanspreken. Anders zouden de gedichten niet in boekvorm het licht gezien hebben. Om de waarde op een rechte wijze te beoordelen, moet men daar toch wel enige bevoegdheid toe hebben. En bevoegde critici zullen prijzen en/of misprijzen. We laten deze beoordeling graag aan anderen over. We willen ons bepalen bij en beperken tot de inhoud. En wat zullen we daarvan zeggen? Er staan dingen in deze bundel die ons wel aanspreken, althans proberen aan te spreken. Dat hangt ook af van de ontvankelijkheid voor een dichterlijke wijze van uitdrukken. Maar we kunnen niet in alle opzichten instemmen met wat de dichter hier geeft. Zijn geestelijke achtergrond is anders dan de onze. We hebben dus bij het kennis nemen van zulke gedichten onderscheidingsvermogen nodig.

B.

TWEE UITGAVEN VAN HET BOEKENCENTRUM

1. GISTEREN VRAGEN NAAR MORGEN door Dr. Auke Jelsma.

"Iedere (kerk) historicus komt bij zijn bestudering van de ge-

schiedenis verrassingen op het spoor, fascinerende persoonlijkheden, intrigerende uitspraken, ontroerende details. Telkens zijn er dingen die je uit je stoel doen opspringen, die je wilt doorvertellen. "Moet je nou eens horen!" Meestal zijn alleen huisgenoten of studenten getuigen van deze momenten. Maar in 1976 deed de N.C.R.V., mij het vriendelijke verzoek gedurende een half jaar via de radio wekelijks iets door te geven van wat mij bij mijn studie was opgevallen. Het spreekt vanzelf dat ik deze kans met beide handen aangegrepen heb. Ik wil iedereen, die het maar horen wil, er graag van overtuigen dat de geschiedenis onze aandacht waard is. Bovendien geloof ik dat wij beter toegerust raken voor de toekomst, wanneer wij kennis dragen van het verleden. Tot mijn verrassing bleek er belangstelling te bestaan voor deze korte terugblikken. Dit is ook de reden geweest waarom de uitgever besloten heeft deze schetsen in boekvorm publiek te maken". Zo lezen we in het Voorwoord. En verder: "De onderwerpen zijn gevarieerd. Van alles komt aan de orde, onze godsvoorstelling, de waarde van de preek, de zin van het protest, de wijze waarop mensen hun angst kunnen overwinnen, een nieuwe relatie tussen man en vrouw, aanzetten tot nieuw leven, hardnekkige dromers tegen beter weten in, de gevaren van het Christendom, tekenen van hoop."

In totaal komen er dus 26 bijdragen in dit boek voor. We willen daaruit één en ander naar voren brengen. Het eerste stuk gaat over jonge kerkvaders. Aan het eind lezen we: "Het is van groot belang de wijsheid van oudere generaties niet te versmaden, maar men mag deze gedachte niet gebruiken om de jongeren medezeggenschap te onthouden. Want ook voor hen geldt wat in het begin van dit hoofdstuk van de "oudjes" gezegd werd. Wanneer zij geen verantwoordelijkheid te dragen krijgen voor de gang van zaken in de kerken, zullen zij zich terugtrekken of verveld worden; zij zullen zich vanzelf verkleinen. Dan zal men tenslotte met recht kunnen constateren dat de jongeren toch niet meer zijn wat jongeren vroeger waren. Het lijkt mij typerend dat, toen één van de kerken in Nederland behoefte gevoelde aan een nieuwe, eigentijdse belijdenis, de synode hiertoe opdracht verstrekke aan twee theologen die beiden boven de zestig jaar oud waren. Beiden zijn mannen van formaat. Dit neemt niet weg dat deze synode een kans gemist heeft."

"Was dat werkelijk een gerechtvaardigde strijd, die tachtigjarige oorlog? Ik weet het niet. Gewetensvrijheid is ongetwijfeld een hoog goed. En er was sprake van onderdrukking onder het oude bewind. Zeker is echter dat ook aan Nederlandse zijde grote wreedheden zijn begaan. Misschien hebben de dopers toch wel de beste keuze gedaan, toen zij zich zo consequent gingen onthouden van elke vorm van geweld. Of is dit te gemakkelijk?" Zie blz 59.

"Eén misverstand kan ik gemakkelijk voorkomen. Ik zelf wil graag dat het christendom blijft bestaan, al is het alleen om de verwijzing naar de figuur van Jezus die onvergetelijk blijft en ons op een unieke wijze de bron van het leven heeft doen kennen. Er is mij veel aangelegen bij Hem in de buurt te blijven." Zie blz. 108.

We zouden aan de citaten andere kunnen toevoegen. We gaven ze zonder commentaar door. Een aandachtige lezer zal opmerken, dat er goede dingen worden gezegd, maar ook dingen waarin we niet met de schrijver kunnen meegaan. We vragen b.v. zou de kerk er werkelijk mee gediend zijn, wanneer de jongeren werden ingeschakeld en de leiding overnamen? Het voorbeeld van Rehabeam waarschuwt ons. Is dat niet een meegaan met de geest van de tijd? Is niet veeleer tot behoud van de kerk en tot behoud van zondaren nodig de terugkeer tot de oude paden? De Heere zegt nog altijd: Keert weder tot mij!

Dr. Jelsma doceert oude kerkgeschiedenis (tot 1600) aan de Theologische Hogeschool te Kampen.

De normale prijs van deze paperback is f 14,25 voor leden van de NCRV f 12,25.

2. TIEN KLINKENDE WOORDEN door Ds. W.R. van der Zee.

Dit boek bevat een uitleg van de tien geboden Exodus 20: 1-17. We schrijven hier de verantwoording vooraf neer:

"Na een boekje over de bergrede (Uit de bergrede, Boeken- centrum 1975) nu een geschrift over de tien geboden. Het zat er in. De bergrede wijst je onherroepelijk terug naar die andere woorden, gegeven vanaf een berg.

Ze hebben mij eindeloos geboeid, die tien klinkende woorden en ze bleken je voortdurend te helpen om in het gemeentewerk de essentiële zaken van het bijbelse geloven en leven op tafel te krijgen. In de Haagse Maranathakerk zijn ze dan ook verschillende malen aan de orde geweest. In leerhuis en kerkdiensten. In gesprekken met jongeren en ouderen. Een serie radio-uitzendingen (het NCRV leerhuis) gaf mij de gelegenheid het nog eens kort en bondig te zeggen.

In dit boekje vindt u de wat omgewerkte teksten van dit radio-leerhuis. Allermint een wetenschappelijke behandeling. Alleen maar een poging tot uitleg en toepassing. Waarbij de vragen niet verzwezen zijn. Al doende realiseerde ik mij dat ik eigenlijk voortdurend bezig was de tien geboden zo te laten horen dat ze weer bevrijdend en begeisterend klinken. Als dat te merken is in deze overpeinzingen heb ik ze niet voor niets opgeschreven."

Dit zegt eigenlijk alles over de inhoud. We hebben die met belangstelling gelezen. De schrijver weet te boeien. In dit opzicht moeten we het boek gunstig beoordelen. Maar wat de inhoud betreft, we vinden daarin niet de Schrift en onze belijdenis terug. Denk b.v. aan onze H.C.: vraag 115: Waarom laat ons dan God also scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan? Antwoord: Eerstelij opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen en des te begeriger zijn om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Daarna, opdat wij zonder ophouden ons benaastigen en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken. Ds. van der Zee zegt op blz. 10, dat we nog eens opnieuw naar de tien geboden moeten luisteren, niet als een dreigend en drukkend dwangbevel, maar als woorden van een bondgenoot. Deze gedachte overheerst het werk: God is Bondgenoot van de mens en de mens is bondgenoot van God. De tien ge-

boden zijn een verhaal van mensen samen met hun God op weg naar een nieuwe toekomst. "Ze horen bij een God die bezig is om ruimte te scheppen voor mensen en voor echt menselijk leven. Ze horen bij mensen die in Gods Bondgenootschap een bron van inspiratie ontdekt hebben." Zie blz. 11. We zouden veel meer kunnen noemen, maar we willen ons beperken tot enkele aanhalingen. Blz. 30: "De God van wie we dachten dat Hij vooral de God was van ons weldenkend en welvarend, ons hardwerkend en bevoorrecht, werelddeel kan de God worden die zich voorgoed verbonden heeft met alle vertrapten in deze wereld." Blz. 38: "Wat een oplichterij als gezegd wordt dat God tegen fietsen op zondag is en tegen gemengde verkeren, tegen anticonceptie, homofilie en abortus, tegen links of tegen rechts." Blz. 50: "Het vijfde gebod werd iets dood-griezeligs: Een chantagemiddel voor ouders, een wapen in hun hand, gericht op hun kinderen, een dwangbevel. Het werd: je moet ons eren (gehoorzamen, dankbaar zijn, je mond houden, vinden wat wij vinden, doen wat wij willen), want Wij Zijn Je Ouders! En hoevelen hebben daaraan niet hun God, hun geloof, hun eigen ik, voorgoed verloren?" Blz. 65: "Maar dat meisje van 15 jaar, onvoldoende voorgelicht, nooit iets ontdekt waarvoor het de moeite waard is om te leven - en dan nog een kind dat het bestaan nóg onmogelijker zal maken dan het al was? Of dat echtpaar in getewensnood omdat dat ene kind er echt niet meer bij kan - en er waren al zoveel problemen? Of die patiënt voor wie het leven in alle opzichten erger is dan doodgaan - en elke nieuwe reddingspoging rekt alleen maar de ellende of verergert het? Of die mens die zo vertwijfeld is geraakt dat elke dag een zwarte hel is? En die verdrukten en vertrapten die geen enkele andere mogelijkheid zien om hun kinderen in vrijheid te laten opgroeien dan je recht nemen met alle geweld?"

Moeten we nog meer noemen. Dat zou niet moeilijk zijn. Het komt er op neer, dat God er is voor de mens en niet andersom. Daarom blijft er ook niets van de wet over als kenbron der ellende en als richtsnoer der dankbaarheid.

De prijs is f 14,25, voor de leden van de NCRV f 12,25.

Het adres van Boekencentrum B.V. is: Scheveningse weg 72, Postbus 5176 's-Gravenhage.

Voor al Uw

- ★ BOEKEN
- ★ BIJBELS en
- ★ PSALMBOEKEN

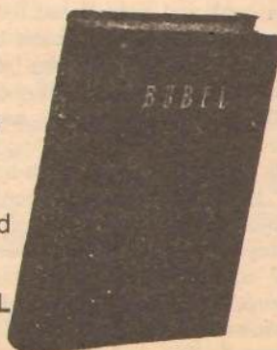
Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

**Zoekt U alleen verantwoorde boeken
Kom dan bij boekhandel Kool zoeken**

**Dus niet langer gezocht,
Daar al uw boeken gekocht.**

Wij leveren en verzorgen gaarne al uw in-
tekeningen van al uw

- ★ **Boekwerken - Bijbels - Psalmboeken, (uitsluitend Statenvertaling) - Houtbrandteksten - Tegels - Houtsnijwerk - Boekenleggers, enz. enz.**

UITGEVERIJ - BOEKHANDEL

KOOL

Stationssingel 50 - Veenendaal - Tel. 08385 -
13978 - Postbus 177 - Antwoordnummer 77
Giro 280572 - Bankrek. Rabobank Veenendaal
Rek. nr. 36.51.10.191.

HOTEL

**DREYEROORD -
OOSTERBEEK**
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw
zich „uit“ - en mijnheer
zich „thuis“ voelt.

**PLAATST UW
FAMILIEBERICHTEN IN
„BEWAAR HET PAND“**

**Voor bijbels, boeken en
muziek**

Is LINDENBERG uniek!

Grote voorraad
Snelle levering
ook van de allernieuwste
uitgaven

**LINDENBERG'S
BOEKHANDEL**

Slaak 4 - 8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16
(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnr. 77).